

ชื่อเรื่อง ผลของโปรแกรมฟื้นฟูสภาพช่องปากต่อภาวะสุขภาพช่องปากในผู้สูงอายุโรคมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับรังสีรักษา

ผู้เขียน นางสาวมนัสสา สิงห์เฉลิม

ปริญญา พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลผู้สูงอายุ)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วันเพ็ญ	เยี่ยมจ้อย	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทิพพาพร	ตั้งอำนาจ	กรรมการ

บทคัดย่อ

การฉายรังสีในผู้สูงอายุโรคมะเร็งศีรษะและคอ เป็นวิธีการรักษาที่แพทย์นิยมเลือกใช้ แม้จะก่อให้เกิดภาวะแทรกซ้อนในช่องปากและคอ ซึ่งทำให้ความสามารถในการทำหน้าที่ต่าง ๆ ของเนื้อเยื่อช่องปากลดลง และส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพช่องปากของผู้ป่วย การฟื้นฟูสภาพช่องปากจะช่วยลดผลกระทบและส่งเสริมสภาพช่องปากได้ ปัจจุบันยังไม่มีโปรแกรมการฟื้นฟูสภาพช่องปากที่มีประสิทธิภาพ การวิจัยกึ่งทดลองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมฟื้นฟูสภาพช่องปากต่อภาวะสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุโรคมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับรังสีรักษา โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงจากผู้ป่วยสูงอายุโรคมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับการรักษาด้วยการฉายรังสี ณ หน่วยรังสีรักษา โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จำนวน 15 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย โปรแกรมฟื้นฟูสภาพช่องปากในผู้สูงอายุที่ได้รับรังสีรักษาบริเวณศีรษะและคอ ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยใช้แนวคิดการเปลี่ยนแปลงของระบบสรีรวิทยาของช่องปาก และแบบประเมินผลของรังสีต่อภาวะสุขภาพช่องปาก ประกอบด้วย สภาพช่องปาก อาการปวด และระยะห่างของการอ้าปาก ซึ่งได้ทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้วิธีทดสอบซ้ำได้ค่าเท่ากับ .94 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย และสถิติทดสอบพรีดแมน

ผลการวิจัยในผู้สูงอายุโรคมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับรังสีรักษาระหว่างก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฟื้นฟูสภาพช่องปาก ระหว่างได้รับรังสีรักษา และหลังสิ้นสุดการได้รับรังสี 4-6 สัปดาห์ พบว่า

1. คะแนนเฉลี่ยของสุขภาพช่องปาก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
 2. คะแนนเฉลี่ยของอาการปวดในช่องปากและคอแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
 3. ระยะห่างของการอ้าปากโดยเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
- กล่าวโดยสรุป ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติตามโปรแกรมฟื้นฟูสภาพช่องปาก สามารถส่งเสริมให้ผู้ป่วยสูงอายุโรคมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับรังสีรักษามีภาวะสุขภาพช่องปากดีขึ้น ดังนั้นผลการศึกษานี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติการพยาบาลและในการวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไปได้

Thesis Title Effect of Oral Rehabilitation Program on Oral Health Status of the Elderly with Head and Neck Cancer Receiving Radiotherapy

Author Miss Manutsa Singchalearm

Degree Master of Nursing Science (Gerontological Nursing)

Thesis Advisory Committee

Assistant Professor Wanpen Eamjoy	Chairperson
Assistant Professor Thiphaphorn Tungamnuay	Member

ABSTRACT

Although radiotherapy is the treatment of choice for the elderly with head and neck cancer, there are causal effects of the oral complications which decrease functional capacity of the oral tissue and having impact on oral health status. Oral rehabilitation can help decreasing the impacts which leading to oral health improvement. At present, there is no effective oral rehabilitation program. The purpose of this quasi-experimental research aimed at studying the effect of oral rehabilitation program on oral health status of the elderly with head and neck cancer receiving radiotherapy. Purposive sampling method was used to enroll a total of 15 elderly patients attending the division of therapeutic radiology and oncology at the Maharaj Nakorn Chiang Mai Hospital. Research instruments consisted of the oral rehabilitation program developed by the researcher based on physiological change and the guideline for assessment the effects of radiation on oral health status including the oral health, pain, and the maximum mouth opening. The test-retest reliability of the assessment guideline was .94. Data were analyzed by using descriptive statistics and Friedman two-way ANOVA.

The results of the oral health status of the elderly with head and neck cancer before receiving oral rehabilitation program, during ongoing of radiation course, and 4-6 weeks after receiving radiation revealed that :

1. The mean scores of oral health were statistically different at the level of .001.
2. The mean scores of oral pain level were statistically different at the level of .001.
3. The mean scores of maximum mouth opening were statistically different at the level of .001.

In conclusion, these results indicate that patient performance following oral rehabilitation program could improve oral health status of the elderly with head and neck cancer receiving radiotherapy. Therefore, the findings could be used as a nursing practice guideline and further research relating is recommended.